

УДК 373.2.014:005.6

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1\(208\)-81-84](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1(208)-81-84)

АТАМАСЬ МАР'ЯНА СТЕПАНІВНА,

магістрантка, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя;
директорка, Кременчуцький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 36
Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, Україна

Atamas Mariana,

Master's student, Classical Private University, Zaporizhzhia;
director, Kremenchuk preschool education institution (nursery-kindergarten) No 36,
Kremenchuk City Council Kremenchuk district Poltava region, Ukraine

E-mail: meryfem@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1520-6787>

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

A Розглянуто особливості організації дистанційного навчання в освітньому просторі закладів дошкільної освіти. Умови пандемії, воєнного стану спричиняють погіршення якості освіти. Галузь освіти зіштовхнулася, зокрема з посереднім рівнем використання технологій дистанційного навчання усіма учасниками освітнього процесу, недостатнім рівнем цифрової грамотності та навичок володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, неструктурованістю навчального матеріалу на освітніх платформах і відсутністю якісного зворотного зв'язку із здобувачами освіти.

Висвітлено досвід використання закладами дошкільної освіти у дистанційній роботі взаємодію з батьками дошкільників через соціальні мережі, мобільні додатки (вайбер-групи, блоги), онлайн-платформи (GoogleClassroom, ZOOM).

Проаналізовано позитивні та негативні сторони залучення здобувачів дошкільної освіти до дистанційного навчання. За будь-яких нестабільних соціальних умов дошкільна освіта не повинна перериватися, педагоги, діти, їхні батьки повинні взаємодіяти як суб'єкти освітнього процесу, фундамент співпраці повинен базуватися на партнерській взаємодії.

Ключові слова: дистанційне навчання; дошкільна освіта; партнерська взаємодія

DISTANCE LEARNING ORGANIZATION IN THE PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

S The peculiarities of the distance learning organization in the educational space of preschool education institutions are considered. The conditions of the pandemic and martial law decrease education quality. The education sector faced, in particular, the mediocre level of use of distance learning technologies by all participants in the educational process, the insufficient level of digital literacy and the skills of mastering information and communication technologies, the unstructured nature of educational material on learning platforms, and the lack of quality feedback from pupils.

The experience of using preschool education institutions in distance work interaction with parents of preschoolers through social networks, mobile applications (Viber groups, blogs), and online platforms (GoogleClassroom, ZOOM) is highlighted.

The positive and negative aspects of the involvement of preschool education pupils in distance learning are analyzed. Under any unstable social conditions, preschool education should not be interrupted, teachers, children, and their parents should interact as subjects of the educational process, and the foundation of cooperation should be based on partnership interaction.

Key words: distance learning; preschool education; partnership interaction

Постановка проблеми. Освітній процес в онлайн-режимі – це дистанційне навчання, альтернативна форма освіти, в рамках якої забезпечується продовження освітнього процесу в карантинних та воєнних умовах за допомогою різних інструментів інформаційно-комунікаційних технологій. Змінюються основні форми взаємодії педагогів

із дітьми та батьками у дистанційному режимі діяльності закладів дошкільної освіти (ЗДО).

Під дистанційними освітніми технологіями розуміються «освітні технології, реалізовані в основному із застосуванням інформаційних і телекомунікаційних технологій при опосередкованому (на відстані) або в повному обсязі опо-

середкованому взаємодії того, хто навчається і педагогічного працівника».

Для забезпечення неперервності освітнього процесу батьки є тою ланкою, яка впроваджуватиме змішаний характер освітніх впливів – тобто поєднання дистанційної взаємодії та залучення технічних засобів із реальною практичною та ігровою діяльністю дошкільників у домашніх умовах.

Батьки в умовах дистанційної освіти виступають своєрідним ретранслятором виховних і навчальних впливів вихователя на дитину, реалізатором запланованих видів діяльності та занять, режимних моментів [4].

Огляд дистанційної дошкільної освіти на засадах партнерської педагогіки. У трьох скандинавських країнах, зокрема, Фінляндії, Швеції, Норвегії проявився результат упровадження інтелектуального та людського потенціалів у вигляді «суспільства знань» (економіки знань). Завданням освіти, відповідно «суспільству знань», стає надання споживачеві базових знань за одним або більше напрямками в освіті – природничому, гуманітарному або технічному. Освітнє виробництво має вловлювати зміни в попиті та швидко втілювати його в програмах різного рівня. На сучасному етапі суспільного розвитку набуті знання є важливим показником рівня зайнятості, а інвестиції в освіту і науку – умовою повної зайнятості в майбутньому [9].

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. У теперішній час освітня система опинилася сам на сам із проблемами глобальної інформатизації та дистанційного навчання. Найменш готовими до такої організації діяльності виявилися заклади дошкільної освіти.

Освітня сфера України як об'єкт державного управління привертає увагу таких вітчизняних науковців: Л. Гриневич, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового, В. Мадзігона, С. Ніколаєнка, О. Пометун, О. Савченко та ін. Науковці у своїх працях надають ґрунтовну й систематизовану інформацію про керовану систему, стан і динаміку розвитку освіти, визначають її досягнення, проблеми, перспективи.

Питання організації освітнього процесу в ЗДО є предметом дослідження науковців: А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, К. Крутій, І. Луценко, Т. Піроженко.

Систему управління дошкільною освітою як складну соціально-педагогічну систему досліджено в роботах: Г. Афанасьєва, Н. Маковецької, П. Третьякова, Є. Хрикова та ін.

Оцінка якості освітніх послуг закладом освіти розкрито у доробках Г. Єльнікової, О. Косенчук, К. Крутій, Л. Покроєвої та ін.

Проблема застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в оцінці якості освіти розкрито в роботах Н. Бахмат, В. Бикова, І. Дзегельюнок, О. Косенчук, Л. Калініної, А. Молчанова та ін.

Аналіз наукових досліджень свідчить про підвищення за останні роки зацікавленості науковців до питань організації освітнього процесу в ЗДО, визначення її пріоритетних напрямів, що дає підґрунтя для створення умов

для організації ефективної освітньої діяльності дітей у ЗДО [5].

Мета статті: визначити та обґрунтувати основні методи та форми дистанційної роботи закладів дошкільної освіти з батьками вихованців та дослідити їхню ефективність.

Викладення основного матеріалу дослідження. Ураховуючи нові виклики та реалії, необхідно вибудувати гнучку організаційно-методичну систему організації освітнього процесу в ЗДО, яка ґрунтується на ідеї гуманістичної педагогіки, теорії природовідповідності, ідеї солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій освітньої діяльності дітей раннього і дошкільного віку [6].

Відповідно до статті 3 Закону України «Про дошкільну освіту» держава надає всебічну допомогу сім'ї у розвитку, вихованні та навчанні дитини; забезпечує доступність і безоплатність дошкільної освіти в державних і комунальних закладах дошкільної освіти у межах державних вимог до змісту, рівня й обсягу дошкільної освіти (Базового компонента дошкільної освіти) та обов'язкову дошкільну освіту дітей старшого дошкільного віку [10].

Стаття 9 Закону України «Про освіту» містить норму, що однією з форм здобуття освіти є дистанційна форма здобуття освіти. Вона визначається, як «індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [1].

Заклади дошкільної освіти можуть організовувати освітній процес за різними формами. Взаємодія з родинами в умовах упровадження дистанційної освіти можлива у форматі «педагог – батьки – дитина». Таку роботу в умовах дистанційного навчання мають здійснювати вихователі, вчителі-логопеди, інструктори з фізкультури, музичні керівники, практичні психологи та ін. [1].

У дистанційному навчанні існують два основні режими – синхронний та асинхронний, які визначають характер взаємодії учасників освітнього процесу – спілкування одночасне (безпосереднє) чи із затримкою у часі (опосередковане). Суб'єктами дистанційного навчання в дошкільній освіті виступають діти дошкільного віку, їхні батьки або інші законні представники дітей, педагоги, асистенти дітей з особливими потребами.

Педагоги ЗДО повинні бути забезпечені спеціалізованим програмним оснащенням і засобами інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережею Інтернет. У свою чергу діти також за допомогою батьків, асистентів, сімейних педагогів (гувернерів), доглядальників повинні мати доступ до відповідних пристроїв та Інтернет-ресурсів.

Основними рисами дистанційного навчання є одночасна інтерактивна взаємодія педагога з дітьми та до-

рослими, які за ними доглядають, виокремлення часу в усіх партнерів освітньої взаємодії для освоєння дитиною пізнавального матеріалу, консультативного супроводу тощо. Позитивними сторонами дистанційного навчання в ЗДО є надання освітніх послуг на відстані, легке залучення додаткових інформаційних джерел, що поглиблюють, унаочнюють, збагачують тему заняття або вид діяльності.

Основними ж недоліками є:

- ненадійне або відсутнє технічне оснащення в умовах воєнного стану;
- переформатування міжособистісної взаємодії вихователя з дітьми та дорослими, які за ними доглядають;
- недостатня інформаційно-технічна грамотність вихователів ЗДО;
- спонтанне (самостійне) перенавчання педагогічних працівників, оволодіння ними новими компетентностями, що необхідні для спілкування в режимі відеозв'язку, недостатньої чи відсутньої візуальної, емоційної та психологічної комунікації зі здобувачами освіти.

Варто відзначити, що перелік сучасних інструментів для реалізації дистанційного навчання постійно поповнюється і дозволяє педагогічним працівникам підвищувати кваліфікацію й удосконалювати свою майстерність [5].

Сутність дистанційного навчання в ЗДО полягає в тому, щоб забезпечити продуктивну взаємодію між учасниками освітнього процесу, зокрема, комунікацію між вихователем, дітьми, батьками (або особами, які їх замінюють) та дітьми між собою. Сталих вимог щодо здійснення дистанційного чи змішаного навчання немає, оскільки кожен педагог, маючи право на академічну свободу, творчо підходить до цієї роботи відповідно до вимог освітньої програми розвитку дітей своєї групи, їхніх вікових та індивідуальних особливостей, сформованих міжособистісних взаємин як із дітьми, так і їхніми батьками [5].

Ми провели опитування 45 педагогів Кременчуцьких ЗДО №1, 36, 48, 65, щоб визначити партнерську взаємодію з дітьми та батьками під час дистанційної роботи.

Педагогам, які здійснюють дистанційне навчання, було запропоновано відповісти на питання «Який режим дистанційного навчання використовуєте?». Синхронний (онлайн-заняття з безпосереднім спілкуванням із дітьми та дорослими, які за ними доглядають) використовують – 8,9%; асинхронний (розміщують освітній матеріал на Інтернет-ресурсах: у соціальних мережах, сервісах для розміщення інформації, онлайн-платформах) – 77,8%; використовують обидва режими – 13,3%.

На питання «Чи спостерігається партнерська взаємодія і зворотній зв'язок між Вами і батьками дошкільників?» Так – 78%, іноді – 18%, ні – 4%.

Ми запитали про спостереження вихователів, ставлення батьків до дистанційного навчання: лише 4% – батьки з дітьми виконують усі завдання; 21% – батьки з дітьми не виконують завдань; 75% – батьки з дітьми виконують деякі завдання.

Для дистанційного навчання педагоги ЗДО використовують Інтернет-джерела: 57,8% – освітні групи у мережі Facebook; 22,2% – освітні сайти; 13,3% – канал YouTube; 6,7% – самостійно створюють контент для дітей,

Організація дистанційного навчання в дошкільній освіті повинна враховувати з одного боку – часткову несамостійність дитини дошкільного віку (вона не орієнтується в часі, має труднощі у під'єднанні до онлайн-занять, потребує допомоги в підготовці матеріалу до заняття, може проявлятися мотиваційно-поведінкова неготовність брати участь у заняттях удома тощо), з іншого боку – потребує високої активності батьків, їхньої готовності брати участь у стимулюванні, організації дитячої ігрової, комунікативно-мовленнєвої, художньо-мовленнєвої, художньо-продуктивної, рухової діяльності та спілкування з вихователем, і з дитиною одночасно. Крім того, дорослі самі повинні бути безбар'єрні у спілкуванні [7].

Налагодити комунікацію у ЗДО з учасниками освітнього процесу можливо за допомогою роботи сайту закладу. Він є тим ресурсом, який може дозволити забезпечити взаємодію всіх учасників освітнього процесу, технічні ресурси сайту дозволяють створити своєрідний банк освітніх ресурсів, постійно оновлювати інформаційне наповнення сайту, використовувати ресурси онлайн-освіти, інформувати, консультувати, надавати зворотній зв'язок тощо.

Найпоширенішою практикою дистанційної роботи є створення в соціальній мережі вайбер-групи для батьків із метою надання їм рекомендацій (фото-, аудіо-, відео-, письмово тощо) стосовно здійснення освітньої діяльності за окремими темами, отримання фотозвітів, надсилання покликань на сторінки з розвивальними завданнями, аудіоказками, піснями, поробками, фізичними вправами в мережі Інтернет, відеороликами за темами занять, проведення конкурсів, марафонів, флешмобів, створення і використання YouTube-каналів тощо [8].

Суттєвою постає й обізнаність у тому, якими сервісами та інструментами можна користуватися в онлайн-режимі. До основних форм онлайн-комунікації належать: відеоконференція, форум, чат, блог, електронна пошта, анкетування, соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки типу Viber тощо дозволяють створювати закриті групи, спільноти, чати, вести обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

Отже, з метою забезпечення ефективності комунікації з батьками, педагогічним працівникам необхідно спільно з батьками обрати оптимальні для здійснення кожного конкретного завдання канали комунікації [4].

Проблеми організації навчання в умовах дистанційного навчання можна розділити на дві основні групи: проблеми, пов'язані з організацією освітнього процесу та проблемами, пов'язані з матеріальним та методичним забезпеченням.

До першої групи проблем належать забезпечення присутності дошкільників на заняттях, збереження можли-

вості обміну інформацією між здобувачами освіти, їхніми батьками та педагогами, організація гнучкого розкладу занять, засвоєння дітьми програмових вимог.

Друга група проблем пов'язана з тим, що далеко не у всіх педагогів і здобувачів є необхідна матеріально-технічна база для забезпечення процесу дистанційного навчання.

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій фото- та відеозйомка стали звичною справою. У зв'язку з цим варто наголосити, що, проводячи такі дії, всі учасники освітнього процесу та їхні батьки мають право на захист інформації, про що зазначено в Конституції України, законах України «Про захист персональних даних» та «Про інформацію», Цивільному кодексі України, а також у Європейській конвенції прав людини [8].

Висновки. Отже, партнерська взаємодія ефективно сприяє залученню здобувачів освіти до дистанційного навчання; об'єднує учасників освітнього процесу; забезпечує право дитини на освіту – продовжує формування у дітей комунікативно-мовленнєвої, логіко-математичної, еколого-природознавчої, цифрової компетентності, оптимізує дитячо-батьківські відносини; забезпечує формування особистісних якостей.

Вивчаючи досвід роботи ЗДО м. Кременчука в дистанційному режимі, ми побачили, що застосовуються сучасні дистанційні технології навчання, які дають можливість розвитку і навчання дитини з урахуванням її фізичних і психологічних особливостей. Оскільки це достатньо нові форми діяльності для педагогів дошкільної ланки освіти, існують можливі ризики: використання сайтів низької якості, відсутність зворотнього зв'язку та умов роботи онлайн, неможливість реалізації повноцінної освітньої програми.

Використання дистанційної форми освіти закладами дошкільної освіти у роботі з дітьми дошкільного віку буде ефективним лише завдяки реалізації спеціальних організаційно-педагогічних і дидактично-методичних засобів.

Завдяки дистанційному навчанню забезпечується неперервність освітнього процесу в карантинних і воєнних умовах.

Список використаних джерел

1. Авдєєва О. Дистанційне навчання в умовах техногенних небезпек. *Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 23 червня 2022 р. / ред. кол.: Л. П. Пуховська, О. В. Просіна. Київ : ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. С. 11–18.
2. Базовий компонент дошкільної освіти: державний стандарт дошкільної освіти: нова редакція : наказ МОН України № 33 від 12.01.2021 р. Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_re-daktsiyu%20Bazovoho20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
3. Гладченко О., Ратушняк Т., Беспарточна О. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології для забезпечення якісного дистанційного навчання. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2022. № 2. С. 76–91.
4. Ємчик О. Дистанційні форми роботи закладу дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 34, т. 1. С. 265–269.

5. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. *Педагогічні науки*. 2022. № 79. С. 92–100.
6. Косельчук О. Дошкільна освіта в Україні: нові реалії та перспективи. *Педагогічні науки*. 2022. № 79. С. 151–155.
7. Лист МОН від 04.10.2022 № 1/11679-22 «Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти та захисту законних прав працівників року». URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/87511/>
8. Ляхощка Л. Педагогічна взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'ї із застосуванням цифрових технологій у процесі дистанційного навчання. *Нова педагогічна думка*. 2021. № 1 (105). С. 110–114.
9. Москалик Г. Ф. «Суспільство знань» як простір розгортання інтелекту особистості. *Педагогіка та психологія* : зб. наук. пр. Харків, 2015. Вип. 51. С. 76–89.
10. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001 № 2628-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 26.10.2020 р.)

References

1. Avdieieva, O. (2022). Dystantsiine navchannia v umovakh tekhnohenykh nebezpek [Distance learning in conditions of man-made hazards]. In L. P. Pukhovska, & O. V. Prosina (Eds.), *Variativni modeli y tekhnologii transformatsii profesiinoho rozvytku fakhivtsiv v umovakh vidkrytoi osvity* [Variable models and technologies of transformation of professional development of specialists in conditions of open education]: zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. (pp. 11-18). Kyiv: DZVO «Un-t menedzhmentu osvity» [in Ukrainian].
2. *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity: derzhavnyi standart doshkilnoi osvity: nova redaktsiia* [Basic component of preschool education: state standard of preschool education: new edition]: nakaz MON Ukrainy № 33 vid 12.01.2021 r. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_re-daktsiyu%20Bazovoho20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].
3. Hladchenko, O., Ratushniak, T., & Bespartochna, O. (2022). Suchasni informatsiino-komunikatsiini tekhnologii dlia zabezpechennia yakisnoho dystantsiinoho navchannia [Modern information and communication technologies to ensure high-quality distance learning]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy* [Theory and practice of social systems management], 2, 76-91 [in Ukrainian].
4. Yemchuk, O. (2020). Dystantsiini formy roboty zakladu doshkilnoi roboty zakladu doshkilnoi osvity [Remote forms of work of the preschool institution]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Current issues of humanitarian sciences], 34, 1, 265-269 [in Ukrainian].
5. Zimakova, L., Tupytsia, O., & Zhdaniuk, L. (2022). Dystantsiine navchannia ditei doshkilnoho viku na zasakh partnerskoi pedahohiky pid chas voiennoho stanu [Distance education of preschool children on the basis of partnership pedagogy during martial law]. *Pedahohichni nauky* [Pedagogical sciences], 79, 92-100 [in Ukrainian].
6. Koselchuk, O. (2022). Doshkilna osvita v Ukraini: novi realii ta perspektyvy [Preschool education in Ukraine: New realities and prospects]. *Pedahohichni nauky* [Pedagogical sciences], 79, 151-155 [in Ukrainian].
7. *Lyst MON vid 04.10.2022 № 1/11679-22 «Shchodo orhanizatsii diialnosti zakladiv doshkilnoi osvity ta zakhystu zakonnykh prav pratsivnykiv roku»* [Letter of the Ministry of Education and Culture dated 04.10.2022 No. 1/11679-22 «Regarding the organization of activities of preschool education institutions and the protection of the legal rights of year employees»]. Retrieved from <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/87511/> [in Ukrainian].
8. Liakhotska, L. (2021). Pedahohichna vzaemodiia zakladu doshkilnoi osvity i sim'i iz zastosuvanniam tsyfrovykh tekhnologii u protsesi dystantsiinoho navchannia [Pedagogical interaction of the preschool education institution and the family with the use of digital technologies in the distance learning process]. *Nova pedahohichna dumka* [New pedagogical thought], 1 (105), 110-114 [in Ukrainian].
9. Moskalyk, H. F. (2015). «Suspilstvo znan» yak prostir rozhortannia intelektu osobystosti [«Suspilstvo znan» yak prostir rozhortannia intelektu osobystosti]. In *Pedahohika ta psykholohiia* [Pedagogical and psychological]: zbirnyk naukovykh prats (Is. 51, pp. 76-89). Kharkiv [in Ukrainian].
10. *Pro doshkilnu osvitu* [On preschool education]: Zakon Ukrainy vid 11.07.2001 № 2628-III. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 12.01.2023